Domenie
doelgericht onderzoek

AANDACHTSGEBIEDEN STELLINGWERVEN

VOORTGANGSRAPPORTAGE 2020

AANDACHTSGEBIEDEN STELLINGWERVEN

VOORTGANGSRAPPORTAGE 2020

COLOFON

Dit rapport is opgesteld in opdracht van de provincie Fryslân. Het onderzoek is uitgevoerd door Domenie Φ Doelgericht onderzoek i.s.m. Solidum Onderzoek & Advies.

info@domenieonderzoek.nl

www.domenieonderzoek.nl / www.solidumonderzoek.nl

1 september 2020

1 INHOUDSOPGAVE

1 Beschouwing 3
1.1 Noordwolde 3
1.2 Haerenkwartier 4
1.3 Haulerwijk 5
2 Inleiding 7
2.1 Het project Aandachtsgebieden 7
2.2 De monitoring 8
2.3 Onderzoeksverantwoording 11
3 Hoofddoelen 13
3.1 Inkomen 13
3.2 Werkloosheid 13
3.3 Arbeidsparticipatie 14
4 Weststellingwerf 15
4.1 De samenstelling en het functioneren van het kernteam 15
4.2 Een schets van de inwoners 16
4.3 Betrokken partijen en samenwerking 17
4.4 De resultaten in Noordwolde 18
5 Ooststellingwerf 22
5.1 De samenstelling en het functioneren van het kernteam 22
5.2 Het Haerenkwartier – een schets van de inwoners 23
5.3 Het Haerenkwartier - betrokken partijen en samenwerking 23
5.4 De resultaten in het Haerenkwartier 24
5.5 Haulerwijk – een schets van de inwoners 28
5.6 Haulerwijk - betrokken partijen en samenwerking 29
5.7 De resultaten in Haulerwijk 29
6 Bijlagen 32

1 BESCHOUWING

1.1 NOORDWOLDE

Er is veel input, throughput en output geraliseerd op het gebied van maatschappelijke participatie. Het realiseren van arbeidsparticipatie en een stijging van het gemiddelde inkomen blijven achter.

Gedurende de looptijd van fase vijf heeft binnen Bestemming Noordwolde een verschuiving plaatsgevonden van aandacht voor inkomen en arbeidsparticipatie naar aandacht voor maatschappelijke participatie. Veel van de vooraf geplande input, throughput en output is gerealiseerd. Hierdoor ontstaat een kleine beweging op het gebied van outcome, niet alleen op het vlak van maatschappelijke participatie maar ook op het gebied van positieve gezondheid. Geplande input, throughput en output op het gebied van inkomen en arbeidsparticipatie is niet bereikt. Dit is enerzijds vanwege de verschuiving van de aandacht naar maatschappelijke participatie, anderzijds vanwege een gebrek aan inzet voor een beter ondernemersklimaat door zowel gemeente als OVN. Daarnaast speelt binnen Noordwolde huisvestingsproblematiek: goedkope huurwoningen worden bezet door mensen van buiten, die vertrekken zodra hun persoonlijke omstandigheden en inkomen verbeteren. Het adresseren van deze huisvestingsproblematiek maakt geen onderdeel uit van Bestemming Noordwolde, waardoor een deel van de problematiek en de échte doelgroep buiten beeld blijft.

Burgerparticipatie neemt toe dankzij langdurige aandacht. Doorontwikkeling naar overheidsparticipatie vraagt om een balans tussen ‘regie’ en ‘op de handen zitten’.

Sociale projecten komen in Noordwolde langzaam maar zeker van de grond. Ambacht Noordwolde verstevigt de positie in het dorp, een groep burgers is bezig met de dorpskrant, en op de Spokeplas wordt gestaag vooruitgang geboekt met de herinrichting en de kiosk, waarbij de OVN en het Plaatselijk Belang samenwerken. Het blijft echter een uitdaging om projecten niet alleen voor het dorp uit te voeren, maar ook door het dorp. De vorderingen in Noordwolde maken duidelijk dat een lange adem noodzakelijk is. De cultuur en het karakter van het dorp maken het voor professionals noodzakelijk om eerst het vertrouwen van de inwoners van het dorp te winnen voordat van succesvolle initiatieven sprake kan zijn. Import-Noordwoldigers bieden hierbij een kans, zij zetten zich graag in voor het dorp.

Betrokkenen merken een kleine verandering in de werkwijze van de gemeente: een werkwijze waarbij de gemeente meer op de handen zit en vooral een verbindende rol speelt. Toch wordt nog steeds ook gesproken over het ja-maar denken: er wordt niet altijd goed genoeg geluisterd naar stakeholders en de gemeente blijft soms geneigd te veel de regie te pakken.

Bestemming Noordwolde kent een relatief sterk netwerk van professionals. Het kernteam kan bijdragen aan bewonersvertegenwoordiging en borging als meer inwoners betrokken worden.

Er zijn veel professionals betrokken bij de uitvoering van Bestemming Noordwolde die in een sterk netwerk samenwerken. De communicatielijnen zijn kort en daardoor is integraal zicht op de problematieken in het dorp. Dit maakt het bij elkaar brengen van lopende initiatieven steeds eenvoudiger. Bij het sterke netwerk is echter slechts een handvol inwoners betrokken. Dit roept de vraag op wat de positie van aanjagers van projecten precies is én hoe deze posities al dan niet geborgd worden als het budget vanuit het project Aandachtsgebieden opdroogt, zodanig dat het hechte netwerk intact blijft.

Een uitdaging ligt dan ook nog in het versterken van relaties tussen inwoners onderling en tussen inwoners en organisaties. Het Plaatselijk Belang heeft goede stappen gezet de afgelopen tijd met de bemoeienis met de dorpskrant en op de Spokedam. Vernieuwing van het kernteam kan helpen bij zowel het versterken van relaties tussen oranisatie en inwoners, als bij het borgen van het netwerk na afronding van Bestemming Noordwolde.

Inwoners zijn trots op hun dorp, maar aandacht voor de fysieke leefomgeving en het ondernemersklimaat zijn noodzakelijk om die trots vast te houden.

Noordwolde is een aantrekkelijk dorp: welgestelde import-Noorwoldigers waarderen de rust, mooie natuur en het ruime aanbod van winkelvoorzieningen en de minder welgestelde import waardeert naast deze winkelvoorzieningen vooral de goedkope en snel beschikbare woningen. Alle inwoners beseffen zich goed dat zij blij mogen zijn met het huidige grote aanbod van winkels en de daaruit voortvloeiende regionale functie van het dorp: dat is bijna uitzonderlijk te noemen voor een kleine kern. Vasthouden van deze faciliteiten is voor alle inwoners dan ook zeer belangrijk.

Hoewel de focus de laatste jaren op de sociale agenda ligt blijft continue aandacht voor de fysieke leefomgeving noodzakelijk, getuige onder meer de tot voor kort afgekeurde speeltoestellen bij de Spokeplas en de aldoor leegstaande panden in het dorp. De aandacht behouden voor ‘de stenen’ in het dorp maakt dat Noordwoldigers trots zijn en blijven op het eigen dorp, al zullen ze dat niet snel hardop zeggen. Risico hier is de verzwakte OVN, die momenteel weinig meer kan doen dan bestaande activiteiten organiseren. Daarmee ontbreekt aandacht voor een toekomstbestendig dorpscentrum.

1.2 HAERENKWARTIER

Er is een voorzichtig begin met burgerparticipatie gemaakt: er ontstaat een nieuwe bewonersvertegenwoordiging, die echter nog geen positie in het kernteam heeft.

Het inloophuis en de klankbordgroep zijn een mooie start gebleken van sociale activering. De betrokkenheid bij de wijk is groter geworden en de inwoners zijn positiever geworden over hun wijk en de betrokken instanties (gemeente en Actium). Vanuit de klankbordgroep is een nieuwe bewonersvertegenwoordiging opgestaan in de vorm van een kleine klankbordgroep van vier inwoners. Deze bewonersvertegenwoordiging loopt nu nog parallel aan de vorige structuur (bewonerscommissie en beheerders Ketelhuis). De beheerders van het Ketelhuis en de kleine klankbordgroep zijn samen, ondersteund door het opbouwwerk en de dorpencoördinator, gestart met een werkgroep voor de leefbaarheid/ontmoeting in de wijk. Deze samenwerking is fragiel, omdat de beheerders van het Ketelhuis ook in de voormalige bewonerscommissie zitting hebben en deze commissie formeel geen status meer heeft. De bewonerscommissie is nog wel lid van het kernteam. Het is de vraag in hoeverre de wijk daarmee nog voldoende vertegenwoordigd is in het kernteam.

De dorpencoördinator, Actium en de opbouwwerker vormen de spil van de activiteiten in de wijk. Het gebiedsteam en de buurtsportcoach zijn onvoldoende aangehaakt.

Uit de netwerkanalyse is gebleken dat Actium, Scala opbouwwerk en de dorpencoördinator de drie partijen in de wijk zijn, die alle activiteiten met elkaar verbinden, zorgen voor informatieoverdracht en verwachtingen managen. Directe relaties tussen de buurtsportcoach en het gebiedsteam enerzijds en de vernieuwde bewonersvertegenwoordiging anderzijds zijn er nog niet.

Projecten die gericht zijn op individuele problematiek ‘achter de voordeur’ komen nog onvoldoende van de grond.

Het outreachend werken in de wijk door het gebiedsteam is nog niet van de grond gekomen. Het gebiedsteam is, ondanks plannen daarvoor, amper aanwezig geweest in het inloophuis, en een gedegen aanpak ontbreekt. Signalering van problematiek achter de voordeur vindt nagenoeg niet plaats. Door de buurtsportcoach is geen proactieve aanpak van de gezondheids- en bewegingsproblematiek in de wijk ontwikkeld. Op het gebied van (positieve) gezondheid zijn er dan ook nog geen resultaten bereikt.

Participatieprojecten hebben succesvol geleid tot zowel arbeids- als maatschappelijke participatie en kunnen opnieuw ingezet worden als er voldoende deelnemers zijn.

Participatieprojecten zijn succesvol gebleken. Er is een punt bereikt dat iedereen die kon werken, ook aan het werk was. De projecten zijn voldoende geborgd en kunnen weer opgestart worden als er voldoende deelnemers zijn. Daarbij is geleerd dat arbeidsparticipatie niet voor iedereen mogelijk is en dat sociale activering ook een geschikt doel van participatieprojecten kan zijn.

1.3 HAULERWIJK

De jeugdoverlast is flink afgenomen

De aanleiding van Het betrokken dorp was de jeugdoverlast en -criminaliteit. Volgens de wijkagent is veel van de overlast opgelost, wat een indrukwekkend resultaat genoemd mag worden.

Nieuwe vrijwilligers zorgen voor reuring en activiteit in het dorp, het Plaatselijk Belang staat daarbij stevig centraal in het netwerk.

Haulerwijk is van oudsher een levendig dorp met een rijk verenigingsleven en veel activiteiten. De activiteiten die vanuit Het betrokken dorp zijn opgestart, hebben geleid tot hernieuwde energie en nieuwe, actieve vrijwilligers. Het Plaatselijk Belang staat centraal in de netwerkanalyse, waarmee de relaties rondom het project geborgd zijn. In het verlengde van het sterke Plaatselijk Belang zijn de activiteitencommissies HAP en JOH opgericht met plannen voor de doorstart/herstart van oude activiteiten en het opstarten van nieuwe activiteiten voor jong en oud. Met als kers op de taart het JOH, waarin zowel volwassen als jeugdige vrijwilligers samenwerken met elkaar én met andere partijen in het dorp zoals Scala.

De ontmoeting tussen jong en oud is nog niet volledig geborgd door het ontbreken van een geschikte ontmoetingsruimte.

Tijdens Het betrokken dorp is duidelijk geworden dat ontmoeting (tussen jong en oud) en een geschikte ruimte daarvoor essentieel zijn voor het dorp. En deze ruimte is er momenteel niet. Omdat het masterplan definitief van de baan is, is het essentieel dat er een sterke connectie is tussen Plaatselijk Belang en de vertegenwoordigers van de plannen rondom de sportaccommodatie. Momenteel wordt niet dezelfde belangenafweging gemaakt door beide partijen en voor een klein dorp als Haulerwijk is het wel gewenst dat er een breed gedragen oplossing komt voor het gedeelde probleem.

De werkwijze van Young Leaders is geborgd, maar de formatie van Scala Welzijn voor toekomstige uitvoering moet bewaakt worden.

Scala heeft extra formatie gekregen vanuit de subsidie maatschappelijke diensttijd (0,8 fte) om het jongerenwerk te versterken en nog meer Young Leaders trainingen te geven. De extra formatie is voor 18 maanden en daarmee niet structureel. De landelijke trend is dat de subsidie voor het welzijnswerk gekort wordt om tekorten in de jeugdzorg op te vangen en Scala anticipeert daar nu al op door vacatures niet altijd op te vullen. Zonder de extra formatie is minder dan 3 fte jongerenwerk voor 11 of 12 dorpen beschikbaar. De borging via Scala verdient dan ook aandacht.

2 INLEIDING

2.1 HET PROJECT AANDACHTSGEBIEDEN

Deze rapportage is een voortgangsrapportage van het project Aandachtsgebieden. De rapportage gaat over de periode 2018 - 2019. Het doel van het project Aandachtsgebieden, zoals geformuleerd bij de aanvang van het project, luidt:

Het in veertien jaar tijd verbeteren van de sociaaleconomische positie en de fysieke leefomgeving van de inwoners van de gemeenten Ooststellingwerf en Weststellingwerf in zijn algemeenheid en die van mensen in een achterstandssituatie in het bijzonder.

Deze doelstelling is vertaald naar drie hoofddoelen:

1. De stijging van het gemiddelde inkomen in de Stellingwerven is tweemaal zo hoog als de stijging van het provinciaal gemiddelde.
2. De werkloosheid in de Stellingwerven daalt naar het provinciaal gemiddelde.
3. De participatie van de inwoners in de Stellingwerven stijgt naar het provinciaal gemiddelde.

Voor het project Aandachtsgebieden zijn de volgende uitgangspunten geformuleerd:

- Een integrale aanpak van fysieke en sociale achterstanden met nadruk op economische ontwikkeling is vereist;
- De aanpak moet van onderop gebeuren en uitgevoerd worden in nauwe samenwerking met inwoners en inwoners moeten hierin verantwoordelijkheid krijgen;
- Er moet gestreefd worden naar de inzet van langdurige projecten waarbij de bundeling van verschillende projecten binnen een dorp of wijk belangrijk is.

UITGANGSPUNTEN TOEGELICHT

Integrale aanpak: dit moet over de gehele looptijd van aandachtsgebieden bezien worden. Niet elk project of elke projectfase hoeft integraal te zijn, maar over de gehele looptijd moet aandacht zijn geweest voor zowel de fysieke als de sociale aspecten van het aandachtsgebied.

Van onderop: bij de start van het project Aandachtsgebieden werd dit ‘een nieuwe benadering’ genoemd. Ondertussen is het betrekken van inwoners (burgerparticipatie) of juist het betrekken van de overheid bij activiteiten door inwoners (overheidsparticipatie) niet meer weg te denken uit de lokale overheid. Het gehele project Aandachtsgebieden is voor én door inwoners.

1. Van onderop kan betekenen dat de agenda voor een fase bepaald wordt door de inwoners van het aandachtsgebied. Relevante vragen zijn dan: zijn de inwoners voldoende vertegenwoordigd in het kernteam, worden zij gehoord, worden zij geïnformeerd en wordt er iets met hun inbreng gedaan?

2. Van onderop betekent ook dat er binnen de deelprojecten aandacht moet zijn voor de rol van inwoners: zij kunnen meedoen en projecten kunnen worden bijgesteld als daaraan behoefte blijkt te bestaan. Inwoners moeten daarvoor voldoende geïnformeerd worden en op de hoogte zijn van de projecten.

3. Ten derde moet er in het project Aandachtsgebieden ook ruimte zijn om initiatieven te faciliteren die buiten de projectplannen van de gemeente om ontstaan.

Langdurige projecten: Lopende het project Aandachtsgebieden is er veel veranderd in de keuze van projecten door beide gemeenten. Er zijn projecten die meerdere projectfasen doorlopen, andere projecten zijn kortdurend en gericht op een afgebakende doelgroep of een afgebakend thema.

Dat een project langdurig loopt is niet het doel op zich. Het doel is dat projecten structurele veranderingen teweegbrengen in de aandachtsgebieden. Nu de laatste fase van het project aanbreekt, komt de aandacht meer te liggen op borging van de resultaten: hoe zorgen de gemeenten ervoor dat de opgedane kennis, ervaring, infrastructuur en vooral de aandacht niet verloren gaan als het project Aandachtsgebieden stopt? In deze rapportage hebben we 'langdurige projecten' dan ook verbreed naar 'borging'.

2.2 DE MONITORING

Het project loopt nu tien jaar. In tien jaar gebeurt er veel in de maatschappij. Vooral de economische crisis van 2008 bleek veel invloed te hebben op de hoofddoelen. Over de effecten van de coronacrisis kunnen we nu nog niet veel zeggen, maar dát het effect zal hebben op de hoofddoelen moge duidelijk zijn, aangezien een nieuwe economische recessie in de lijn der verwachting ligt. In de interviews die voor deze rapportage zijn afgenomen in april/mei 2020 werd corona dan ook het vaakst genoemd als belangrijkste belemmering bij de voortgang van de lopende projecten.

Omdat de geformuleerde hoofddoelen niet veel zeggen over het totaal aan opbrengsten van het project, is besloten meer aandacht te geven aan opbrengsten op een ander niveau. Daarom is de monitoring meer kwalitatief van aard geworden.

Er zijn door de jaren heen veel resultaten geboekt met het project. De resultaten bevinden zich op meerdere niveaus. Er zijn resultaten per deelproject, per aandachtsgebied[1], en voor het project Aandachtsgebieden als geheel.[2] In deze rapportage komen alle niveaus aan bod. We lichten dit hieronder verder toe.

1.2.1 RESULTATEN PER DEELPROJECT

In Weststellingwerf is Noordwolde aangemerkt als aandachtsgebied. Het project staat in dit dorp bekend als 'Bestemming Noordwolde'. Bestemming Noordwolde bevindt zich inmiddels in fase vijf, die loopt tot en met 2020. De lopende deelprojecten richten zich op (arbeids)participatie, sociale cohesie, ondernemen en gezondheid.

In Ooststellingwerf is in 2020 gestart met de laatste projectfase. De meeste projecten die in de vorige fase zijn gestart lopen door in de volgende projectfase, al dan niet onder een andere naam, en/of inhoudelijk aangescherpt. In Haulerwijk loopt het project 'Het betrokken dorp', gericht op versterking van de sociale cohesie (tussen jong en oud) in het dorp. In Oosterwolde wordt het Haerenkwartier grootscheeps gerenoveerd. Vanuit het project Aandachtsgebieden is aandacht voor de leefbaarheid en bewonersvertegenwoordiging in deze wijk. Verder waren participatieprojecten en de buurtsportcoach afgelopen periode onderdeel van het project in Ooststellingwerf.

[1] Haulerwijk is in 2013 toegevoegd als aandachtsgebied. Oosterwolde-Zuid heeft zich in het voorjaar van 2019 teruggetrokken aandachtsgebied.

[2] In Ooststellingwerf zijn er ook bevindingen op gemeenteniveau.

Met uitzondering van enkele participatieprojecten in Ooststellingwerf en de buurtsportcoaches[3], lopen alle projecten door in 2020 en verder. Dat maakt het lastig om te onderzoeken in hoeverre de gewenste resultaten met de projecten zijn behaald. Om toch iets te kunnen zeggen over de opbrengsten van de projecten, zal gebruik gemaakt worden van een analyse op basis van de beleidstheorie.

Dit betekent dat voor elk lopend deelproject een 'projectkaart' is gemaakt. Deze projectkaarten zijn opgenomen in bijlage 2. In tabel 1 is opgenomen welke projectkaarten per aandachtsgebied zijn gemaakt.

Tabel 1 Overzicht projectkaarten

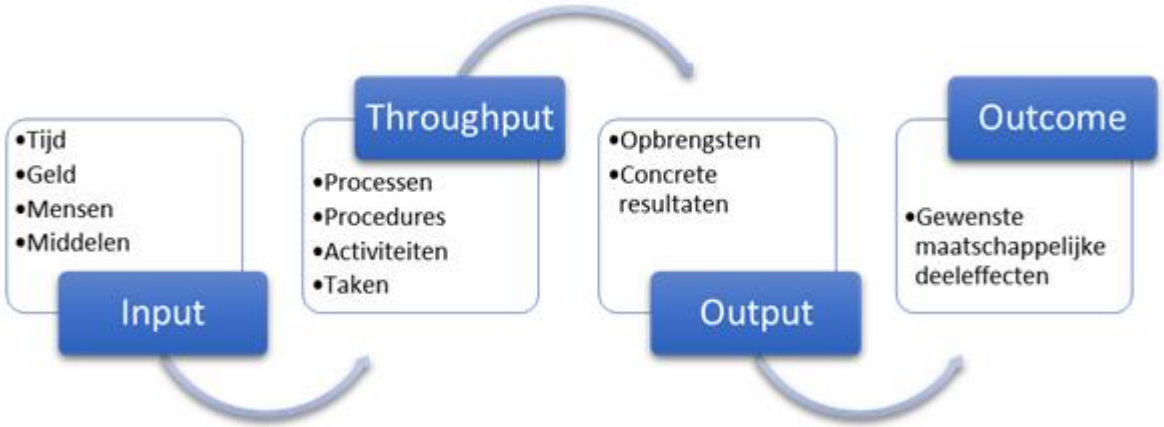
Bestemming Noordwolde	Haerenkwartier	Haulerwijk	Ooststellingwerf breed
Dorpsconciërge	Blokaanpak	Het betrokken dorp	Buursportcoaches
Ambacht Noordwolde	Wijknet		Participatieprojecten
Baas / pizza			
Vitale regio			
Sociale cohesie			
Ondernemen			

Elke projectkaart is op dezelfde manier opgebouwd. Het bevat informatie over:

- de uitvoerders, de looptijd, de begroting, de aanleiding, het doel en het hoofddoel waaraan het project bijdraagt, zoals beschreven in de subsidieaanvragen;
- een toelichting op het project, waarin activiteiten, thema's of belangrijke tussentijdse wijzigingen worden beschreven;
- de betrokkenheid van de inwoners, ketenpartners en gemeentelijke partijen en de stand van zaken van de borging;
- de gebruikte bronnen;
- informatie over zowel de geplande, als de gerealiseerde resultaten op de niveaus: input, throughput, output en outcome.

[3] De buurtsportcoaches blijven hun taken uitvoeren, maar zij ontvangen vanaf 2019 geen budget meer vanuit Aandachtsgebieden (bron: subsidieaanvraag Aandachtsgebieden 2017-2019).

Figuur 1. Beleidstheorie deelprojecten

Input gaat over de inzet van tijd, geld, andere middelen en mensen. De geplande input van elk project is in de projectbeschrijvingen en subsidieaanvragen opgenomen. De begroting is overgenomen uit de subsidieaanvraag. De gerealiseerde financiële input is niet onderzocht.[4] De overige gerealiseerde input is grotendeels uit interviews opgehaald.

Throughput gaat over processen, procedures en taken. De manier waarop en met wie projecten worden uitgevoerd hoort bij throughput. In de projectbeschrijvingen wordt de geplande throughput meer of minder uitvoerig beschreven. De gerealiseerde throughput is in de kernteamvergaderingen en tijdens interviews opgehaald.

Output gaat over opbrengsten en resultaten. Dat zijn vaak harde gegevens over aantal betrokken inwoners, bezoekersaantallen, aantal deelnemers, aantal aanvragen, et cetera. Ook sociaal-infrastructurele veranderingen vallen onder output, zoals een nieuwe activiteitencommissie of een verbeterde overlegstructuur in een dorp of op een thema. Maar ook initiatieven van onderop die tijdens een project ontstaan, kunnen als output worden gezien. De gewenste output wordt in de projectbeschrijvingen doorgaans niet concreet beschreven. De gerealiseerde output is uit projectverslagen, evaluatierapporten, jaarverslagen en interviews gehaald.

Outcome gaat over de gewenste maatschappelijke deeleffecten. Outcomes die vaak genoemd worden zijn sociale cohesie en gedragsveranderingen, zoals bewustwording en verantwoordelijkheidsgevoel. De geplande outcome wordt in de projectbeschrijvingen doorgaans opgenomen als doel. De gerealiseerde outcome is voornamelijk in de kernteamvergaderingen en tijdens interviews opgehaald. In Noordwolde en Haulerwijk is daarbij ook gebruik gemaakt van de straatinterviews.

De ingevulde projectkaarten zijn aan de projectleiders voorgelegd voor ambtelijk wederhoor.

1.2.2 RESULTATEN PER AANDACHTSGEBIED

De outcomes van de deelprojecten worden in de subsidieaanvraag gekoppeld aan de gewenste outcome van het project aandachtsgebieden: verbetering in inkomen, participatie en/of werkloosheid. Deze outcome wordt in de voortgangsrapportages grafisch weergegeven met drie grafieken (hoofdstuk 2).

[4] In de eindevaluatie zal aandacht zijn voor de gerealiseerde financiële input.

Uitsluitend van de indicator ‘inkomen’ zijn gegevens op dorpsniveau bekend, waardoor alleen over Noordwolde en Haulerwijk gegevens over het inkomen bekend zijn. De andere twee indicatoren zijn uitsluitend op gemeenteniveau beschikbaar.

De hoofdstukken Ooststellingwerf en Weststellingwerf starten met een beschrijving van de samenstelling en het functioneren van het kernteam, een beschrijving van de inwoners en de problematiek (per aandachtsgebied) en de betrokken partijen en de onderlinge samenwerking (per aandachtsgebied).

Vervolgens wordt per aandachtsgebied ingegaan op de resultaten. De projectkaarten worden in gezamenlijkheid geanalyseerd. Op basis hiervan is per aandachtsgebied een schets gemaakt van:

- de input en throughput in het aandachtsgebied
- de output en outcome in het aandachtsgebied
- de integraliteit van de aanpak
- de werkwijze ‘van onderop’
- de borging van de resultaten

2.3 ONDERZOEKSVERANTWOORDING

BIJWONEN KERNTEAM & DESKRESEARCH

Ten eerste is een van de onderzoekers aanwezig geweest bij kernteambijeenkomsten van beide gemeenten. De van daaruit aangeleverde documentatie is gebruikt ten behoeve van deskresearch. Dat geldt ook voor documentatie die door stakeholders is aangeleverd, waaronder het door het Plaatselijk Belang opgestelde archief met krantenartikelen over Het betrokken dorp. Ook is als onderdeel van de deskresearch gebruik gemaakt van openbare bronnen om (voortgang op) hoofdindicatoren in kaart te brengen.

NARRATIEVE STRAATINTERVIEWS ONDER INWONERS

Naast deskresearch is gebruik gemaakt van narratief onderzoek. Met behulp van ruim dertig straatinterviews in Noordwolde in het voorjaar van 2019 is ‘het verhaal’ van de inwoners van Noordwolde geschetst, inclusief de effecten van Bestemming Noordwolde die zij hebben opgemerkt.

KWALITATIEVE INTERVIEWS MET BETROKKEN PROFESSIONALS

De bevindingen van het narratieve onderzoek zijn getoetst tijdens interviews met betrokkenen bij het dorp Noordwolde. Tijdens deze interviews is daarnaast ingegaan op de vorderingen van Bestemming Noordwolde in het algemeen en de deelprojecten in het bijzonder. Ook in Ooststellingwerf zijn interviews gehouden over de voortgang van deelprojecten. Voor een overzicht van alle geïnterviewde stakeholders per aandachtsgebied wordt verwezen naar bijlage 1.

SOCIALE NETWERKANALYSE

Een sociale netwerkanalyse (SNA) is het proces van het onderzoeken van sociale structuren door het gebruik van netwerken. Het kenmerkt netwerkstructuren in termen van knooppunten (individuele actoren: mensen of organisaties binnen het netwerk) en de banden (relaties of interacties) die hen met elkaar verbinden. De sociale netwerkanalyse is in dit geval met name gebruikt om de dichtheid van netwerken in kaart te brengen. Een hoge dichtheid is hierbij wenselijk: de informatie die door een netwerk wordt verspreid stroomt dan sneller door. Ook is er bij een hoge dichtheid sprake van duurzaamheid binnen het netwerk.

De sociale netwerkanalyse is uitgevoerd op basis van een beperkte hoeveelheid informatie over onderlinge relaties, zoals die naar voren gekomen zijn tijdens de interviews. Als gevolg daarvan is ervoor gekozen om bij de analyse van de netwerken twee aannames te doen:

- Relaties zijn altijd wederkerig
- We spreken alleen van relaties indien sprake is van inhoudelijke samenwerking of verregaande inhoudelijke afstemming. Concreet betekent dit dat er niet per definitie een relatie bestaat tussen twee partijen die financieel bij elkaar betrokken zijn (zoals de gemeente en een burgerinitiatief, bijvoorbeeld) en dat ook niet per definitie sprake is van een relatie tussen twee actoren, alleen omdat die samen in het kernteam zitten.

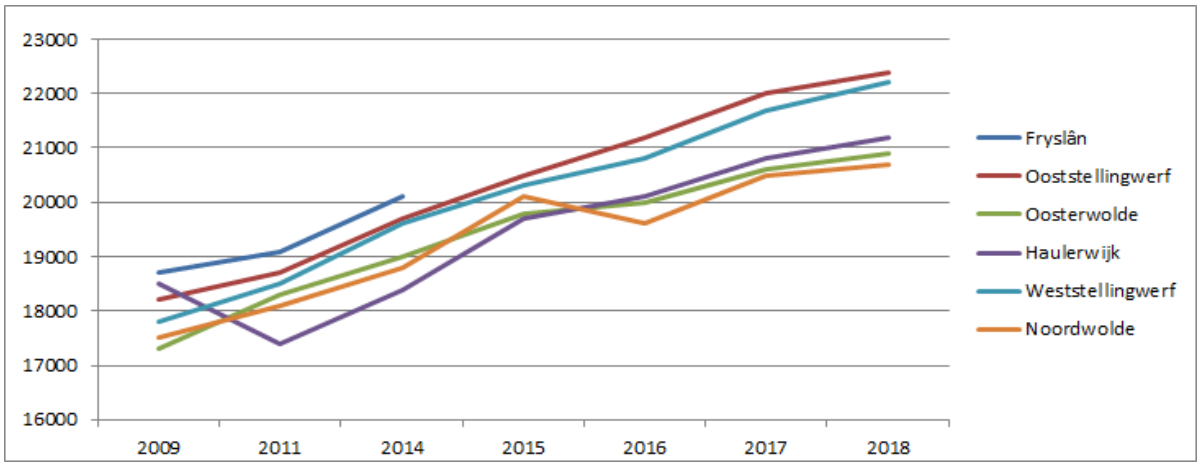
Op basis van de verzamelde data en deze aannames wordt globaal inzichtelijk gemaakt welke netwerken binnen de Aandachtsgebieden bestaan en wat de dichtheid van deze netwerken is. Dit geeft informatie over de mogelijkheid tot het (beter) borgen van bereikte resultaten. De netwerkanalyses zijn niet voor ambtelijk wederhoor geweest.

3 HOOFDDOELEN

3.1 INKOMEN

Het inkomen per persoon wordt sinds 2014 niet meer gerapporteerd op provinciaal niveau, wel op gemeenteniveau en per dorp. In figuur 2 valt af te lezen dat het inkomensniveau van de dorpen Oosterwolde, Haulerwijk en Noordwolde nog altijd achterblijft bij het gemiddelde inkomen voor de gemeenten Ooststellingwerf en Weststellingwerf. Het verschil tussen de dorpen en de gemeenten is in de periode 2015 - 2018 groter geworden. In de gemeente Ooststellingwerf en Weststellingwerf is het gemiddelde inkomen in die periode toegenomen met 1.900 euro per jaar. Het gemiddelde inkomen in de dorpen Oosterwolde en Haulerwijk is in die periode met 1.100 respectievelijk 1.500 euro toegenomen. In Noordwolde is het gemiddelde inkomen in dezelfde periode met 600 euro toegenomen.

Figuur 2. Trendanalyse inkomen

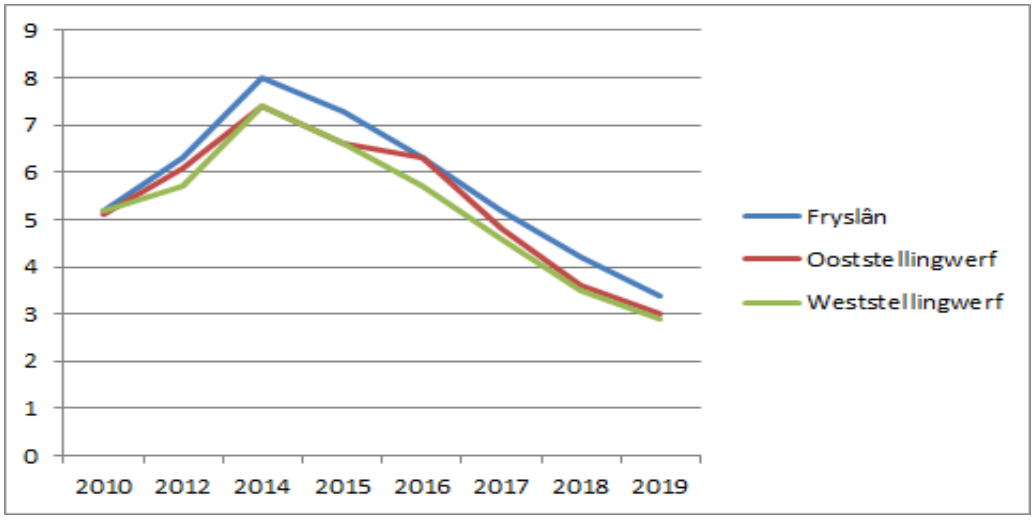
Bron: CBS, kerncijfers wijken en buurten.

Definitie: Gemiddeld inkomen per inwoner in euro's

3.2 WERKLOOSHEID

Uit figuur 3 blijkt dat de werkloosheid in de twee gemeenten enigszins lager is dan provinciaal. De verschillen zijn erg klein (minder dan 0.5%). Wat vooral opvalt is dat de werkloosheid in de twee gemeenten de provinciale trend volgt. Er zijn geen cijfers op dorps- of wijkniveau beschikbaar.

Figuur 3. Trendanalyse werkloosheid

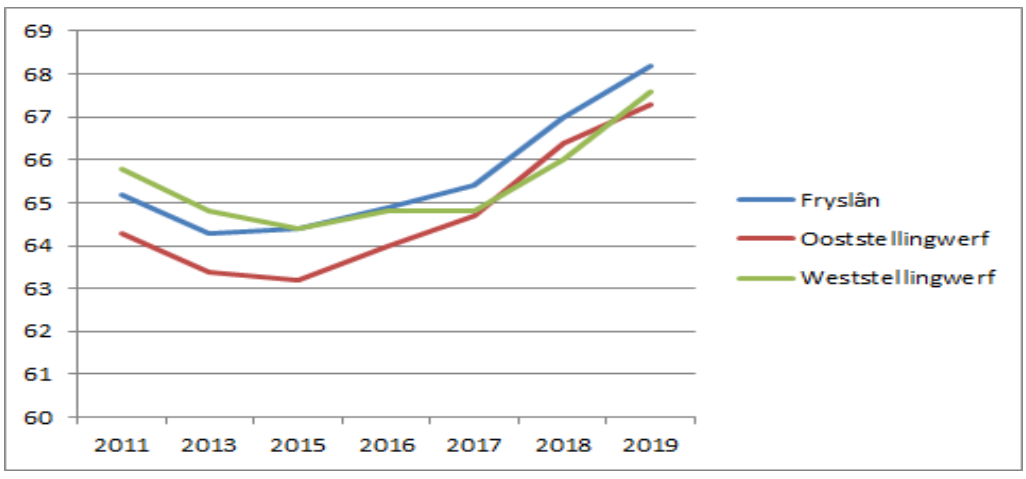
Bron: waar staat je gemeente

Definitie: De werkloze beroepsbevolking als percentage van de (werkzame en werkloze) beroepsbevolking

3.3 ARBEIDSPARTICIPATIE

De doelstelling is dat de arbeidsparticipatie van de inwoners in de Stellingwerven stijgt naar het provinciaal gemiddelde. Uit figuur 4 kan geconcludeerd worden dat de arbeidsparticipatie in Ooststellingwerf vanaf 2015 sneller stijgt dan in de provincie Fryslân als geheel. Wel moet opgemerkt worden dat de verschillen niet heel groot zijn. De arbeidsparticipatie in Weststellingwerf is in 2019 67,6%, in Ooststellingwerf 67,3% en in Fryslân 68,2%. Er zijn geen cijfers op dorps- of wijkniveau beschikbaar.

Figuur 4. Trendanalyse arbeidsparticipatie

Bron: CBS - arbeidsdeelname, via waarstaatjegemeente.nl

Definitie CBS: Het percentage van de werkzame beroepsbevolking t.o.v. de (potentiële) beroepsbevolking

4 WESTSTELLINGWERF

Foto 1. Winkelstraat in Noordwolde

4.1 DE SAMENSTELLING EN HET FUNCTIONEREN VAN HET KERNTEAM

Het kernteam bestaat uit de vice-voorzitter van het Plaatselijk Belang, de directeur van de Vensterschool, de opbouwwerker van het gebiedsteam, de teamleider van het Gebiedsteam (tevens teamleider van Dienst in Bedrijf), de dorpsconciërge, de projectleider Aandachtsgebieden van de gemeente Weststellingwerf en een vertegenwoordiger van de provincie. De deelprojectleiders van Vitale Regio (tijdelijk in dienst van de gemeente Weststellingwerf) en participatie (Bureau Maak & Vermaak) en de onderzoeker (Domenie) sluiten op uitnodiging aan bij bijeenkomsten van het kernteam. Concreet betekent dit dat één inwoner van Noordwolde zitting heeft in het kernteam, de rest van het kernteam wordt gevormd door professionals. Eind 2018 is de projectleider van Bestemming Noordwolde gewisseld. De projectleider is tevens de voorzitter van de vergaderingen. De kernteamvergaderingen zijn hoofdzakelijk informerend en besluitvormend van aard.

Uit de interviews is gebleken dat de leden van het kernteam, inclusief de voorzitter, meer inhoudelijk en opiniërend zouden willen vergaderen, waarbij meer informatie uit het dorp in het kernteam besproken kan worden. Mede door de samenstelling komt dat nu onvoldoende van de grond.

Het kernteam van Weststellingwerf is in mei 2019 op bezoek geweest bij het kernteam van Ooststellingwerf. Ooststellingwerf had ter voorbereiding een programma samengesteld, waarin vooral geïnformeerd werd over de projecten en de projectorganisatie in de aandachtsgebieden.

4.2 EEN SCHETS VAN DE INWONERS

In 2019 heeft narratief onderzoek onder de inwoners van Noordwolde plaatsgevonden. Daar is uit gebleken dat de inwoners uit het dorp grofweg in vijf inwoners-profielen onderverdeeld kunnen worden: de Noordwoldiger, de import-Noordwoldiger, de import, de jeugd en de buitenstaanders (zie bijlage 4).

In het dorp is allereerst sprake van een grote groep 'import-Noordwoldigers': mensen die niet in Noordwolde geboren zijn maar er al wel heel lang wonen en een sterke verbondenheid voelen. Deze groep inwoners lijkt een drive te hebben om de leefbaarheid in het dorp te verbeteren. Zij vervullen dan ook vaak vrijwilligersfuncties in het stichtings- en bestuursleven.

Die drive om de leefbaarheid te verbeteren is minder zichtbaar bij de 'echte Noordwoldigers', zij die geboren en getogen zijn in het dorp. We citeren uit het Dorpsarchief Noordwolde: '*De geschiedenis van Noordwolde is een verhaal van veel strijd: tegen vreemde overheersers, de natuurlijke omgeving en betere leef- en arbeidsomstandigheden. De gevolgen van geografische ligging en geschiedenis zijn onder Noordwoldigers nog steeds merkbaar: zij zijn erop gericht 'zichzelf te redden' en hebben een gezonde afkeer van gezag in al haar vormen.*' [5] Ook blijkt uit een schets van inwoners door Stichting Dorpsarchief Noordwolde dat Noordwoldigers…

- Spoedig ja zeggen, ook als ze het niet altijd menen
- Beter reageren wanneer men op het gemoed werkt dan op het verstand
- Gemoedelijk maar laks zijn: 'het is altijd zo geweest, waarom veranderen?'
- Kwaad zijn lang met zich meedragen.

Ook nu nog is van overerving van deze cultuur sprake: een deel van de jeugd is geneigd tot passiviteit en draagt weinig bij aan het verbeteren van de eigen leefomstandigheden. Anderen zoeken wel verbetering van hun leefomstandigheden, maar doen dat vooral buiten het eigen dorp.

Onderdeel van de meer recente geschiedenis van het dorp is dat al sinds de jaren '70 sprake is van instroom van sociaal zwakke gezinnen die nauwelijks binding hebben met het dorp. Ook nu nog noemen veel inwoners van Noordwolde de omvangrijke 'import': mensen die kort in het dorp wonen, geen binding voelen en gericht zijn op het verbeteren van de eigen leefomstandigheden, om daarna Noordwolde weer te verlaten.

Tot slot is ook nog een groep echte buitenstaanders woonachtig: inwoners die als gevolg van persoonlijke problematiek niet volwaardig meedoen aan de maatschappij. Deze laatste groep bestaat uit zowel Noordwoldigers als uit import.

Het gemiddelde inkomen in Noordwolde blijft nog steeds achter bij het provinciaal gemiddelde. Analyse van de gemeente in het uitvoeringsplan Bestemming Noordwolde maakt duidelijk dat veel van de oorsprong van de problematiek in Noordwolde het gevolg is van het verschijnsel armoede: laag inkomen, schuldenproblematiek, weinig zinvolle dagbesteding, problematische mobiliteit en verslavingsproblematiek.

---

[5] *Korte schets van leven, wonen en werken in en rond Noordwolde door de eeuwen heen. Stichting Dorpsarchief Noordwolde, 2015*

Tegelijkertijd is binnen Noordwolde sprake van huisvestingsproblematiek: goedkope huurwoningen worden bezet door mensen van buiten, die vertrekken zodra hun persoonlijke omstandigheden en inkomen verbeteren.

Het adresseren van deze huisvestingsproblematiek maakt geen onderdeel uit van Bestemming Noordwolde. Wel hebben projecten en activiteiten van Bestemming Noordwolde zich de afgelopen jaren met name gericht op versterking van kracht en participatie van individuele inwoners, gezinnen en wijken.

4.3 BETROKKEN PARTIJEN EN SAMENWERKING

Wanneer we kijken naar het totale sociale netwerk van het project aandachtsgebieden binnen Noordwolde, en daarin ook onderlinge relaties binnen het kernteam meenemen (zie bijlage 3), kunnen we stellen dat sprake is van een netwerk met veel actoren en een hoge dichtheid: dit betekent dat er veel onderlinge relaties zijn tussen de betrokken partijen. Tijdens interviews geven professionals dan ook aan dat zij elkaar steeds beter weten te vinden en dat de onderlinge samenwerking is versterkt.

Als we relaties uit het kernteam buiten beschouwing laten dan blijkt uit het sociale netwerk dat…

- De dorpsconciërge de belangrijkste spil in het dorp is, samen met de opbouwwerker.
- Sprake is van weinig verbinding tussen de enige inwonerspartijen van het dorp: het Plaastelijk Belang en de OVN.
- De positie van de Vensterschool fragiel is omdat deze grotendeels buiten het netwerk staat.

4.4 DE RESULTATEN IN NOORDWOLDE

4.4.1 DE INPUT EN THROUGHPUT IN NOORDWOLDE[6]

Voor de deelprojecten Vitale regio, Sociale cohesie, Rotan terug in noordwolde en BAAS-Pizza geldt dat vrijwel alle vooraf geplande input ook geleverd is. De geplande througput is eveneens in vrijwel alle gevallen tot stand gekomen. Omdat de geplande throughput op een relatief hoog abstractieniveau geformuleerd was, was er ook veel ruimte om gaande het proces nog te anticiperen op actuele ontwikkelingen.

Anders ligt de situatie voor de deelprojecten Ondernemen en Dorpsconciërge. Voor het deelproject Ondernemen geldt dat de geplande input en throughput vrijwel niet geleverd is. De samenstelling van de OVN, die uit vooral winkeliers bestaat, maakt dat de vereniging onvoldoende slagvaardig is. Daarbij is de geplande ondersteuning voor (door)ontwikkeling van de ambitie agenda stopgezet en heeft de gemeente de geplande stimuleringsregeling nog niet ontworpen.

Voor het deelproject dorpsconciërge geldt dat de vooraf geplande input niet volledig geleverd is omdat gedurende de looptijd de invulling van dit project is veranderd. Er is ingezet op een meer individuele benadering van inwoners in plaats van het meer overkoepelend werken aan partnerschappen met zorginstellingen. De throughput zoals die aan het begin van de projectfase was geformuleerd is, ondanks de wijzigingen aan de input-kant, wél grotendeels bereikt.

4.4.2 DE OUTPUT EN OUTCOME IN NOORDWOLDE[7]

Op het gebied van maatschappelijke participatie is de nodige output bereikt. Zo heeft binnen het project sociale cohesie een, weliswaar beperkte hoeveelheid, bewonersinitiatieven plaatsgevonden en zijn magazines over Noordwolde gerealiseerd. Mede dankzij de dorpsconciërge en de BAAS-/Pizza-sessies is meer zicht verkregen op de problematiek van inwoners in het algemeen en de jeugd in het dorp in het bijzonder. Dat heeft vervolgens geleid tot samenwerking tussen inwoners en professionals om problematiek te adresseren en om de doelgroep uit te dagen tot kleine stappen op de participatieladder. Er is inmiddels dan ook een kleine beweging waar te nemen op het gebied van outcome: er zijn meer mensen maatschappelijk actief, er ontstaan wederkerige relaties binnen het dorp en vrijwilligers zijn trots op wat zij bereiken. Tegelijkertijd geldt dat nog geen beweging zichtbaar is ten aanzien van het oorspronkelijk doel van de projecten: het versterken van de binding tussen inwoners in die straten waar de meest kwetsbare mensen wonen. Deze specifieke doelgroep wordt (nog) niet bereikt.

De initieel door de gemeente geplande output van Ken de talenten van uw dorp (KOEK) en een dorp vol talent (Talentenbank) (vergroten arbeidsparticipatie) zijn nauwelijks gerealiseerd. De output blijft hier achter. Toch hebben de projecten meerwaarde gehad, omdat door de dorpsconciërge (en daarvoor KOEK en de Talentenbank) wel veel (vooraf niet-geplande) output behaald is op het gebied van sociale cohesie en maatschappelijke participatie.

[6] Een gedetailleerd overzicht van de input en throughput van de afzonderlijke projecten is opgenomen in de projectkaarten (bijlage 2).

[7] Een gedetailleerd overzicht van de output en outcome van de afzonderlijke projecten is opgenomen in de projectkaarten (bijlage 2).

Binnen het project Vitale Regio is veel aandacht voor (positieve) gezondheid[8] van inwoners gecreëerd. Dit lijkt ook te leiden tot een gewijzigde perceptie van inwoners ten aanzien van het belang van een goede gezondheid in het algemeen en de noodzaak tot stoppen met roken in het bijzonder. Daarnaast heeft het project geleid tot duurzame samenwerkingsrelaties tussen medische en sociale professionals, die ook betrokken zijn bij het opvoeden van kinderen. Dit kan op den duur een gunstig effect hebben op het opvoedklimaat in het dorp.

Ook binnen het project Rotan terug in Noordwolde is veel output behaald sinds de start, waaronder de ontwikkeling van een economisch model[9] en hernieuwde aandacht voor Noordwolde als rotandorp. Dat heeft onder meer geresulteerd in de participatie van eerder niet-participerende inwoners en tot positieve beeldvorming in het dorp over de (economische) kansen die de eigen geschiedenis biedt. Opvallend is dat het project ook geleid heeft tot vergelijkbare initiatieven in het dorp: inwoners die constateerden dat het rietvlechten weer in waarde toenam besloten hier (ook) zelf hun voordeel mee te doen. Hoewel deze ontwikkeling vanuit concurrentieoogpunt wellicht niet wenselijk is, toont dit wel aan dat Rotan terug in Noordwolde een positieve invloed kan hebben op de arbeidsparticipatie en het inkomen en dat die positieve invloed ook door (een deel van) de inwoners gezien wordt.

Binnen het project ondernemen is, behalve een voorzichtige aanzet tot een ambitie-agenda in de vorm van een sterkte-zwakte-analyse, geen output gerealiseerd. Weliswaar zijn er drie nieuwe ondernemers gevestigd in het dorp, maar dat lijkt geen gevolg te zijn van ingezette acties. Er is dan ook nog geen versterking van het ondernemersklimaat gerealiseerd.

Foto 2. Lunchroom Tramhalteplein is een van de nieuw gevestigde ondernemingen in Noordwolde

[8] Zie bijvoorbeeld: www.iph.nl

[9] Op basis van het ambtelijk wederhoor is bekend dat Ambacht Noordwolde in de zomer van 2020 een officiële dagbestedingsplek is geworden.

De leegstand in het centrum van het dorp is dan ook niet verholpen. De leegstaande panden zijn wel ingericht met informatie over Bestemming Noordwolde en de DAN. Ook zijn de ramen bestickerd en heeft het museum een ruimte ingericht wat de visuele aantrekkelijkheid heeft verbeterd. Toch heerst in het dorp het idee dat deze acties niet meer zijn dan een pleister op een open wond.

Foto's 3 en 4. Voorbeelden van leegstand in het centrum van Noordwolde

4.4.3 DE INTEGRALITEIT VAN DE AANPAK IN NOORDWOLDE

Bij de start van project Aandachtsgebieden Stellingwerven is binnen Noordwolde vooral ingezet op het verbeteren van de fysieke leefomgeving en de sociale functie van het buurthuus. Sinds enkele jaren is meer aandacht gekomen voor de sociale agenda. Dat betekent niet dat de fysieke leefomgeving helemaal uit beeld is: zo is sprake van spin-off van projecten die initieel bedoeld zijn om de sociale leefomgeving te verbeteren. Een voorbeeld hiervan is 'Rotan in Beeld'.

4.4.4 DE WERKWIJZE 'VAN ONDEROP' IN NOORDWOLDE

Binnen de projecten wordt het werken van onderop serieus opgepakt. Daarbij geldt wel dat met name sprake is van *input van onderop* (burgerparticipatie) maar dat *initiatieven van onderop* (overheidsparticipatie) minder goed van de grond komen. Toch zijn twee voorbeelden te noemen van initiatieven van onderop: de Spokeplas en Rotan terug in Noordwolde. De Spokeplas is formeel geen onderdeel van het uitvoeringsplan Bestemming Noordwolde fase 5. Wel is het een initiatief van onderop vanuit de wens de Spokeplas weer een toeristisch-recreatieve trekpleister te maken, onder meer door het aanbieden van horecavoorzieningen in de bestaande kiosk en door speeltoestellen te vervangen.[10] Tot op heden komt het uitbaten van de kiosk moeilijk van de grond. Deze stagnatie lijkt het gevolg van de samenwerking tussen Staatsbosbeheer en de gemeente, al willen geïnterviewden hier weinig over loslaten. Rotan terug in Noordwolde, waarvan de projectondersteuning een formeel deelproject van Bestemming Noordwolde is, is ook een voorbeeld van initiatief van onderop. Nu dit project zelf een economisch model heeft ontwikkeld om het voortbestaan in de toekomst te kunnen waarborgen, roept dit binnen de gemeente wel de vraag op hoe lang overheidsparticipatie binnen projecten moet duren en of gebruikte middelen niet voor nieuwe projecten ingezet moeten worden.

[10] https://www.omropfryslan.nl/nijs/970674-de-spokeplas-noardwalde-krijt-upgrade-mei-boarterstastellen

Naast deze voorbeelden van overheidsparticipatie zijn er ook initiatieven die nog een zetje van de gemeente nodig lijken te hebben. Voorbeelden van initiatieven waarbij sprake is van burgerparticipatie zijn de dorpskrant, de ambitieagenda van de OVN, de verbeteracties vanuit de BAAS-/Pizza-sessies en het vrij besteedbare budget Sociale Cohesie. Voor al deze voorbeelden geldt dat een bepaalde mate van activering vanuit professionals noodzakelijk was om de projecten vooruit te helpen. Het komen tot burgerinitiatief in Noordwolde is dus niet eenvoudig. Dit is goed te verklaren vanuit de cultuur die nog binnen het dorp heerst. Het toewerken naar overheidsparticipatie vraagt dan ook om een lange adem en continue zichtbaarheid, om daarmee het vertrouwen van inwoners te winnen. In de praktijk betekent dit vaak dat initiatieven voor en door de doelgroep eerst gebaat lijken te zijn bij enige sturing door de gemeente. Dat initiatieven daarna kunnen uitgroeien tot projecten waarbinnen wél sprake is van overheidsparticipatie bewijzen onder meer het Buurthuus en de Klussendienst. Volgens geinterviewden is het binnen deze projecten voor de gemeente nog wel lastig om de regie ook weer uit handen te geven en ‘op de handen te gaan zitten’.

4.4.5 LANGDURIGE PROJECTEN EN DE BORGING VAN DE RESULTATEN IN NOORDWOLDE

Binnen alle deelprojecten is in meerdere of mindere mate aandacht geweest voor de borging van de resultaten. Vaak is dit gedaan door succesvolle interventies onder te brengen bij de dagelijkse werkzaamheden van betrokken professionals: het gebruik van de KOEK-methodiek door de dorpsconciërge en het mogelijke gebruik van de Baas-/Pizza-methodiek door de jongerenwerker van de gemeente zijn hier voorbeelden van. Daarbij ligt de vraag nog wel voor in hoeverre kosten, voortkomend uit de methodieken, ook daadwerkelijk gedekt kunnen worden uit reguliere budgetten.

Een deel van de projecten heeft concrete aanvullende plannen gemaakt voor borging van de resultaten. Zo zal Ambacht Noordwolde, vanuit het ontwikkelde economische model, als zelfstandige en zelfvoorzienende stichting door het leven gaan. Eenzelfde soort plan om tot zelfredzaamheid te komen ligt, hoewel in een minder vergevorderd stadium, voor bij de dorpskrant.

Grootste risico voor borging van resultaten is gelegen in de invulling van de aanjaagfuncties binnen het dorp. Zo zijn binnen Vitale Regio veel resultaten bereikt, maar wordt gevreesd voor de beklijving hiervan bij het ontbreken van een medewerker die de aanjaagfunctie vervult (zoals tot nu toe vervuld door de projectleider). Het succes van de dorpsconciërge is nu deels afhankelijk van de persoon die min of meer onbewust heel bekwaam is: wat die bekwaamheid precies inhoudt is nog niet vastgelegd en het succes kan daarmee, bij invulling van de functie door een andere medewerker, verdampen. Soortgelijk kan gesteld worden dat het jongerencentrum een rol vervult in het succesvol activeren van jongeren in Noordwolde, maar dat nu nog geen sprake is van langdurige borging van een ontmoetingsplek voor jongeren.

5 OOSTSTELLINGWERF

Foto 5. Renovatiemateriaal in het Haerenkwartier

5.1 DE SAMENSTELLING EN HET FUNCTIONEREN VAN HET KERNTEAM

In het kernteam zijn vertegenwoordigd: de bewonerscommissie van het Haerenkwartier, Plaatselijk Belang Haulerwijk (vz), dorpencoördinatoren Oosterwolde en Haulerwijk. De onderzoeker en vertegenwoordiger van de provincie. Op uitnodiging zijn aanwezig geweest: Scala opbouwwerk Haerenkwartier, Scala buurtsportcoaches, Scala jongerenwerkers, een deelnemer van het Young Leaders programma, medewerker communicatie van de gemeente, bureau Noorda en de verantwoordelijke wethouder. Er wordt tweemaandelijks vergaderd.

Het kernteam van het Haerenkwartier is begin 2018 op werkbezoek geweest bij het kernteam van Weststellingwerf. De opbrengst was dat de eigen vergaderstructuur weer eens onder de loep genomen werd en een aantal veranderingen is doorgevoerd. Sindsdien wordt themagericht vergaderd. Dat betekent dat per vergadering een thema gekozen wordt en partijen uitgenodigd worden om over het thema mee te denken en/of input te geven. Thema's waren bijvoorbeeld: 'projecten Haulerwijk', 'projecten Haerenkwartier', 'Buurtsportcoaches' en 'Young Leaders'. Het themagericht vergaderen zorgt ervoor dat er uitgebreider en langer op een aandachtsgebied of project ingegaan wordt, waardoor meer verbreding en verdieping gevonden wordt.

Communicatie is als agendapunt aan elke vergadering toegevoegd. Plaatselijk Belang Haulerwijk heeft sindsdien een goed contact met de plaatselijke kranten en er wordt dan ook volop over activiteiten in Haulerwijk geschreven. In de zomer van 2019 heeft Omrop Fryslân een twee uur durende uitzending gemaakt vanuit Haulerwijk over onder andere Het betrokken dorp.

Belangrijker nog dan de hoeveelheid aandacht, is de toon van de berichtgeving. In plaats van negatieve berichten over overlast, worden nu positieve berichten over activiteiten en verbeteringen in het dorp geschreven. Plaatselijk Belang Haulerwijk houdt een archief bij (zie bijlage 5). De afdeling communicatie van de gemeente Ooststellingwerf heeft in het kernteam meegedacht over de communicatiemogelijkheden via de gemeentelijke kanalen. Het kernteam is uitgenodigd om gebruik te maken van een digitale agenda om informatie uit te wisselen met de afdeling communicatie. De tool is echter te ingewikkeld gebleken om actief te gebruiken. Deze afstemming is opnieuw op de agenda geplaatst, maar is door Corona stil komen te liggen.

Verder is in 2018 afgesproken dat elke partij voorafgaande aan elke vergadering een ‘stand van zaken’ van de projecten aanlevert aan de secretaris, die deze samenvoegt en als ingekomen stuk meestuurt met de agenda. Het mooie daarvan is dat er ook informatie wordt aangeleverd over projecten die niet direct met aandachtsgebieden te maken hebben, bijvoorbeeld informatie over het beweeg café en over projecten van de buurtsportcoaches in andere wijken en dorpen. Dat informatie vooraf al gedeeld wordt, zorgt er tevens voor dat tijdens de vergaderingen meer tijd is om dieper in te gaan op het gekozen thema’s.

Er kan geconcludeerd worden dat het kernteam goed functioneert. Dat de voorzittersrol bij een inwoner ligt, dat met regelmaat gasten aanschuiven, het themagericht vergaderen en het vooraf breed schriftelijk informeren over dagelijkse ontwikkelingen worden alom als succesfactoren gezien. Wel moet gezocht worden naar een nieuwe bewonersvertegenwoordiging vanuit het Haerenkwartier.

5.2 HET HAERENKWARTIER – EEN SCHETS VAN DE INWONERS

Het Haerenkwartier staat bekend als een volkswijk. In de wijk staan uitsluitend sociale huurwoningen met een huurprijs onder de huurtoeslaggrens. Er wonen relatief veel gezinnen met jonge kinderen en mensen met een laag inkomen. Statushouders zijn oververtegenwoordigd. Er zijn relatief veel inwoners afhankelijk van een uitkering en/of een bewindvoerder. Er is sprake van armoede en schuldenproblematiek. Er is weinig vertrouwen in de overheid en in instanties zoals de woningcorporatie. Over de problematiek in de wijk wordt veelal geruststellend gesproken door betrokken professionals: ‘*het is een volkswijk met bijbehorende sociale problematiek, maar het valt allemaal best wel mee*’, ‘*de problematiek is passend bij het soort wijk*’ en ‘*in vergelijking met arme buurten in andere steden is de problematiek in het Haerenkwartier niet heel groot*’.

Over de inwoners wordt opgemerkt dat zij vaker een slechte gezondheid hebben: overgewicht, slecht onderhouden gebit en een slechte conditie. Verder wordt vaak genoemd dat er veel sprake is van stress door armoede, waardoor inwoners vaak ‘genoeg aan zichzelf’ hebben. Er is sprake van enige sociale cohesie en sociale controle - de mensen kennen elkaar en zien bepaald ‘onwenselijk gedrag’ bij elkaar tot op zeker hoogte door de vingers - maar er is geen sprake van een homogene wijk waar de inwoners gezamenlijke trots voor dragen.

Verder wordt vaak genoemd dat de inwoners van het Haerenkwartier goed kunnen relativeren en daarbij graag humor inzetten.

5.3 HET HAERENKWARTIER - BETROKKEN PARTIJEN EN SAMENWERKING

Wanneer de partijen en de relaties tussen de partijen in een netwerkanalyse geplaatst worden (zie bijlage 3), dan valt op dat Actium, de dorpencoördinator en de opbouwwerker centraal staan in de wijk. Zij hebben relaties met elkaar en met nagenoeg elke andere partij die in de wijk actief is.

Met de wijkvernieuwing is een nieuwe dynamiek ontstaan in de wijk: de werkgroep Ketelhuis, de klankbordgroep en de beheerders Ketelhuis staan in nauwe verbinding met Actium, de opbouwwerker en de dorpencoördinator. De inwoners hebben hiermee hun positie in de wijk verstevigd.

Directe relaties tussen de buurtsportcoach, het gebiedsteam en de gemeente als opdrachtgever enerzijds en de vernieuwde bewonersvertegenwoordiging anderzijds zijn er nog niet.

5.4 DE RESULTATEN IN HET HAERENKWARTIER

5.4.1 DE INPUT EN THROUGHPUT IN HET HAERENKWARTIER[11]

De wijkvernieuwing is naar voren gehaald in de tijd naar aanleiding van het project 'Blokaanpak'. Actium investeert ruimschoots in de wijkvernieuwing: alle ondersteuningsmaatregelen die Actium beschikbaar heeft, en die passend zijn bij het Haerenkwartier, worden ingezet. Volgens Actium past dit bij het karakter van de wijk - het Haerenkwartier is ook voor Actium een aandachtswijk binnen hun volledige woningvoorraad - en heeft deze aanpak niet zoveel te maken met het project Aandachtsgebieden. De gemeente heeft extra budget beschikbaar gesteld voor het opnieuw inrichten van de openbare ruimte van het Haerenkwartier en de dorpencoördinator speelt een intensieve rol in de begeleiding van het proces van bewonersvertegenwoordiging. Het budget voor de openbare ruimte en de dorpencoördinator komen niet uit het project Aandachtsgebieden.

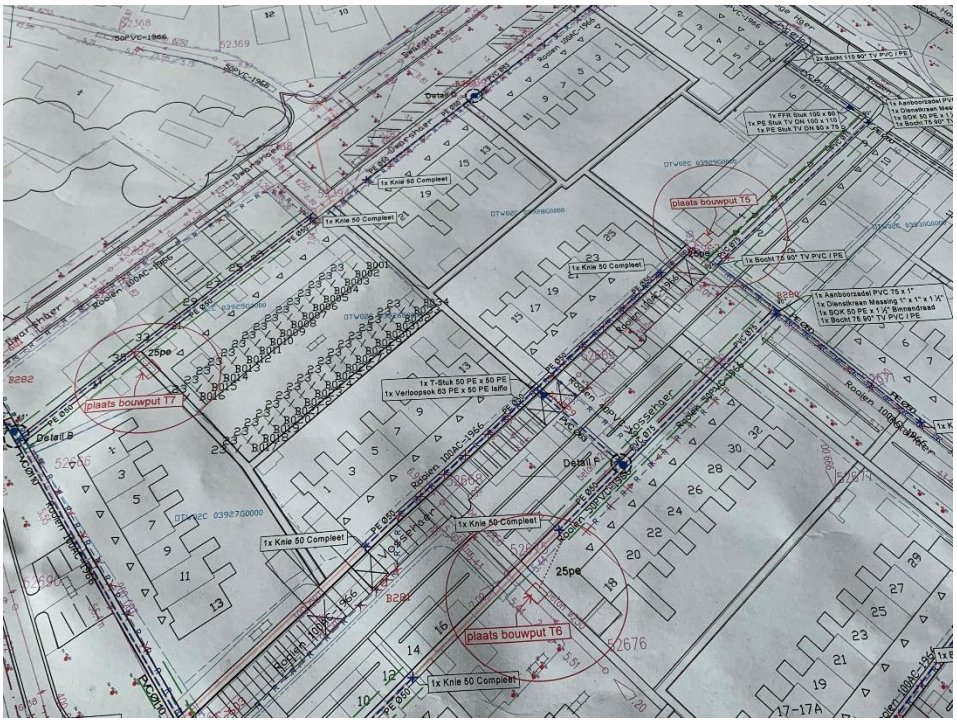

Foto 6. Planvorming sloop-nieuwbouw Blokaanpak Haerenkwartier

[11] Een gedetailleerd overzicht van de input en throughput van de afzonderlijke projecten is opgenomen in de projectkaarten (zie bijlage 2).

In de periode 2018-2019 is vanuit het project aandachtsgebieden vooral ingezet op de versterking van de bewonersvertegenwoordiging, het buurtsportwerk en wijknet. De versterking van de bewonersvertegenwoordiging is door de opbouwwerker van Scala Welzijn, in nauwe samenwerking met de dorpencoördinator uitgevoerd. Ondanks de specifieke aandacht in het uitvoeringsplan van Scala, is er voor het Haerenkwartier geen noemenswaardig aangepast buurtsportprogramma ontwikkeld of uitgevoerd ten opzichte van andere dorpen en wijken in Ooststellingwerf. Het geplande behoefte-onderzoek is niet uitgevoerd en de geplande nieuwe sportvoorzieningen voor de periode 2017-2019 zijn niet gerealiseerd. Wijknet is doorgestart met vier deelnemers en een coördinator die zelf uit de kaartenbak is geworven. Er worden veel werkzaamheden in het groen uitgevoerd in Oosterwolde en daarbuiten, maar ook werkzaamheden die gerelateerd zijn aan de sloop/nieuwbouw van het Haerenkwartier.

De overige participatieprojecten zijn door een gebrek aan deelnemers in deze onderzoeksperiode niet opgestart. Vóór 2018 zijn alle trajecten nagenoeg volgens plan opgestart en uitgevoerd met voldoende deelnemers.

In 2019 is verder gestart met een aanpak voor de individuele problematiek van inwoners van de wijk, ondanks dat deze werkwijze niet gepland was. Het gebiedsteam en Scala zouden gezamenlijk acteren op signalen over gezinnen en ook outreachend aan de slag gaan in de wijk. Eind 2019 is deze aanpak nog niet goed van de grond gekomen:

- Afgesproken was dat Actium/Nijhuis in het leefbaarheidsoverleg signalen over casusproblematiek zouden doorspelen aan Scala/gebiedsteam. Het gaat dan om signalen die Actium/Nijhuis tijdens de keukentafelgesprekken oppikken.[12] Vooraf is niet afgesproken welke situaties zouden leiden tot een signaal en welke acties aan het signaal verbonden zouden worden door Scala en/of het gebiedsteam. Het gevolg is dat er amper signalen zijn doorgespeeld en er nog amper acties op individuele gezinnen zijn ingezet.
- Het outreachend werken in de wijk door het gebiedsteam en de opbouwwerker is nog niet van de grond gekomen. Een gezamenlijk aanpak van Scala en het gebiedsteam is wel besproken, maar niet gedegen uitgewerkt en geïmplementeerd.

5.4.2 DE OUTPUT EN OUTCOME IN HET HAERENKWARTIER[13]

Tijdens de planvorming is door Actium een inloophuis geopend voor informatie over de wijkvernieuwing. Naast aanwezigheid van Actium, de aannemer, de opbouwwerker en incidenteel een vertegenwoordiger van het gebiedsteam, zijn in de loop van de tijd ook een weggeefwinkel en een kookclub ontstaan. Door de wijkvernieuwing en de betrokkenheid van de klankbordgroep, is een meer positieve houding van de inwoners ten aanzien van Actium en de gemeente merkbaar.

Foto 7. Inloophuis Haerenkwartier

[12] Elk huishouden heeft een keukentafelgesprek gehad over de sloop/nieuwbouw waarin individuele keuzes over bijvoorbeeld de indeling van de keuken en de kleur van het laminaat besproken werden.

[13] Een gedetailleerd overzicht van de output en outcome van de afzonderlijke projecten is opgenomen in de projectkaarten (zie bijlage 2).

Het is niet gelukt om de bestaande bewonerscommissie voldoende te versterken en deze heeft vanaf 2020 geen formele status meer als gesprekspartner van de gemeente.[14] Vanuit de klankbordgroep wijkvernieuwing is een werkgroep Ketelhuis gevormd die zich vanaf 2020 bezig zal gaan houden met de leefbaarheid en de ontmoetingsfunctie in de wijk.

Vanuit de reguliere taak van de buurtsportcoaches is ondersteund bij de burendag, de feestelijke start van de sloop/nieuwbouw, de avondvierdaagse et cetera en er is een wandelgroep gestart. Ook zijn de gemeentelijke vakantie sportactiviteiten en het vakantiespel van oudsher populair onder kinderen uit het Haerenkwartier. De inzet van de buurtsportcoaches in het Haerenkwartier heeft geen aantoonbaar effect gehad op de hoeveelheid beweging of de gezondheid van de inwoners van het Haerenkwartier. Ook is er geen inzicht ontstaan in de sport- en beweegbehoefte van de inwoners van het Haerenkwartier, omdat het behoefte-onderzoek niet is uitgevoerd.

De participatieprojecten en Wijknet hebben een aantoonbaar positief effect gehad op de participatie van inwoners uit Ooststellingwerf. Een noemenswaardig aantal oud deelnemers is vanuit verschillende participatieprojecten doorgestroomd naar betaald werk en een aantal inwoners heeft een zinvolle dagbesteding gevonden via een participatieproject. Veel deelnemers hebben tijdens het traject een diploma of certificaten behaald.

5.4.3 DE INTEGRALITEIT VAN DE AANPAK IN HET HAERENKWARTIER

Toen besloten is om de wijkvernieuwing naar voren te halen, is de aandacht in eerste instantie uitgegaan naar de fysieke leefomgeving: de renovatie (later: sloop/nieuwbouw) van de woningen en de inrichting van de openbare ruimte. Nu de plannen daarvoor gereed zijn en begonnen is met de sloop/nieuwbouw ontstaat meer aandacht voor de leefbaarheid. Het was de bedoeling dat het opbouwwerk en/of het gebiedsteam aanwezig zou zijn bij de keukentafelgesprekken van de aannemer om signalen op te pikken over sociale problematiek en hiermee aan de slag te gaan. De keukentafelgesprekken bleken echter al zeer intensief te zijn voor inwoners wanneer uitsluitend de technische zaken besproken werden. Ook bleek het gesprek inhoudelijk lastig te combineren met aandacht voor de meer sociale aspecten. Daarom is afgesproken dat Actium/Nijhuis de keukentafelgesprekken zou voeren en eventuele signalen over sociale problematiek zou doorspelen aan opbouwwerk/het gebiedsteam tijdens het leefbaarheidsoverleg. Tijdens de uitvoering bleek dat er zeer weinig signalen werden doorgespeeld tijdens het leefbaarheidsoverleg. Vervolgens is besloten dat de opbouwwerker en de gebiedsteammedewerker outreachend de wijk ingaan en - aan de hand van het positieve gezondheidsmodel - met de mensen in gesprek gaan om daarmee sociale problemen vroegtijdig op te sporen en aan te pakken. Mede door corona is deze activiteit nog maar zeer beperkt opgestart.

Met de werkgroep Ketelhuis, de kleine klankbordgroep, de kookclub, de weggeefwinkel, het uitleenpunt gereedschap en de aanwezigheid van Wijknet in de wijk is een basis gelegd voor een versterking van de leefbaarheid in de volgende projectfase. In het projectplan 2020-2023 krijgen de sociale aspecten in het Haerenkwartier dan ook meer aandacht.

5.4.4 DE WERKWIJZE ‘VAN ONDEROP’ IN HET HAERENKWARTIER

Veel inwoners van het Haerenkwartier hebben te maken met dagelijkse stress om hun hoofd boven water te houden en hebben daarom vaak ‘genoeg aan zichzelf’. Inwoners met een lage sociaal economische status hebben weinig begrip voor en vertrouwen in de overheid. In 2017 is daar de

[14] De bewonerscommissie is al langer geen formele gesprekspartner meer van Actium.

stress en het wantrouwen rondom de wijkvernieuwing bij gekomen. In de beginperiode was er veel onduidelijkheid en onzekerheid over de toekomst van de eigen woning en daar ging alle energie dan ook naar uit. Er waren een beperkt aantal activiteiten in de wijk: de burendag 2019 op initiatief van de bewonerscommissie, de avondvierdaagse met inzet van inwoners en een feestelijke start van de sloop/nieuwbouw. Inzet en ondersteuning van professionals bleek tijdens deze evenementen noodzakelijk. De inzet van de inwoners bij activiteiten is nog altijd moeizaam te organiseren.

Actium en Nijhuis (aannemer) waren positief verrast over het groot aantal geïnteresseerden voor de klankbordgroep wijkvernieuwing; 35 gezinnen zijn vertegenwoordigd. Actium heeft ervoor gekozen om met deze grote groep aan de slag te gaan om zoveel mogelijk draagvlak voor de wijkvernieuwing te organiseren. In het begin was de klankbordgroep niet georganiseerd, het waren 35 individuen. In de loop van het project heeft de klankbordgroep zich, op initiatief van een deelnemer, meer georganiseerd: bijeenkomsten werden door de klankbordgroep voorbereid, en indien nodig, voorbesproken. De betrokkenheid van de klankbordgroep is na twee jaar nog onverminderd groot. Uit de klankbordgroep heeft zich een kleine klankbordgroep gevormd met vier inwoners die betrokken blijven bij de dagelijkse ontwikkelingen rondom de wijkvernieuwing tijdens de uitvoering en die de linking pin vormen tussen Actium en de grote klankbordgroep. Deze vier inwoners zijn door de grote klankbordgroep aangewezen voor deze taak. Ondanks het soms logge proces en het aanvankelijke wantrouwen richting het project, is uiteindelijk sprake van een positieve houding ten opzichte van de wijkvernieuwing onder het gros van de inwoners.

Uit de kleine klankbordgroep en het beheer van het Ketelhuis is een werkgroep Ketelhuis gevormd. De opbouwwerker begeleidt de werkgroep. Deze werkgroep zal zich in de periode 2020-2023 bezig gaan houden met de leefbaarheid en de ontmoetingsfunctie in de wijk. Om informatie op te halen over de wensen van de inwoners t.a.v. de ontmoetingsfunctie, is in 2019 een enquête uitgezet in de wijk.

Foto 8. Het Ketelhuis in het Haerenkwartier. Een werkgroep buigt zich over invulling hiervan.

De weggeefwinkel en de kookclub worden door inwoners van de wijk gerund.

Al met al kan geconcludeerd worden dat er in het Haerenkwartier nog geen grote initiatieven van onderop zijn ontstaan en dat bij kleinere initiatieven en activiteiten sturing noodzakelijk blijft. Maar er is wel degelijk beweging richting burgerparticipatie. De groepen worden dan wel begeleid en aangestuurd door professionals, maar de betrokken inwoners trekken steeds meer verantwoordelijkheid naar zich toe. De weggeefwinkel en de kookclub functioneren zelfstandig.

5.4.5 LANGDURIGE PROJECTEN EN DE BORGING VAN DE RESULTATEN IN HET HAERENKWARTIER

Er zullen levensloopbestendige en seniorenwoningen worden toegevoegd aan de woningvoorraad. Er zullen nieuwe toegangswegen komen, de parkeerruimte wordt anders ingedeeld en er zal aandacht zijn voor faciliteiten voor spel en ontspanning in de wijk. Deze aanpassingen in de fysieke omgeving zijn blijvend.

De wijkvernieuwing leidt tot een volledig nieuwe wijk en veel nieuwe inwoners. Dit kan een blijvend effect hebben op de samenstelling en de dynamiek in de wijk. En dus ook op het inkomen en de (arbeids)participatie.

De woningvoorraad bestaat opnieuw uit sociale huurwoningen onder de huurtoeslaggrens, waardoor het gemiddelde inkomen niet veel kan stijgen. Door de sloop/nieuwbouw worden de woningen energiezuiniger dan ze nu zijn. De energiezuinige woningen zouden in ieder geval moeten kunnen bijdragen aan een blijvende stijging van het besteedbaar inkomen.

Omdat het economisch goed gaat, is er op dit moment onvoldoende potentieel om arbeidsparticipatie projecten te draaien: iedereen die kan werken, is aan het werk. De projecten kunnen indien nodig weer opgestart worden.

5.5 HAULERWIJK – EEN SCHETS VAN DE INWONERS

Haulerwijk telt relatief veel jeugd in de leeftijdsgroep van 12-17 jaar en relatief veel huishoudens met een laag inkomen t.o.v. de gemeente Ooststellingwerf als geheel. In 2017 kwam bijna de helft van de meldingen jeugdoverlast van de gemeente Ooststellingwerf uit Haulerwijk. Er is weinig overleg en wederzijds begrip tussen jong en oud. Vóór 2017 zijn jeugdvoorzieningen gerealiseerd, zoals een jeugdhonk, een skatebaan en een ontmoetingsplaats voor jongeren in zeecontainers. Een ontmoetingsplek voor jongeren waarbij sprake is van ouderlijk toezicht, zoals voorheen in de sportkantine, ontbreekt.

Haulerwijk heeft een hoge organisatiegraad. Veel inwoners zijn actief in verenigingen en andere verbanden. Wel wordt het steeds lastiger om voldoende vrijwilligers te vinden, veel werk komt neer op weinig schouders van vooral senioren uit het dorp.

Bij de start van de uitvoering van het project Het betrokken dorp (2018) concludeerde bureau Beke op basis van ruim 300 enquêtes en gesprekken in Haulerwijk het volgende:

- Circa een tiende van de inwoners van Haulerwijk geeft aan vaak overlast te ervaren. Daar staat tegenover dat bijna tweederde van de inwoners zelden tot nooit overlast ervaart;
- Rotzooi achterlaten, rondhangen, geluidsoverlast, vernield straatmeubilair en gevaarlijk rijgedrag vormen de top-5 van overlastgevende gedragingen in Haulerwijk. Hot spots van overlast zijn het dorpscentrum, het park en de Samensprong. Overlast manifesteert zich met name in het weekend;

- Het veiligheidsgevoel van inwoners bedraagt gemiddeld een 7,8. Naarmate de ervaren overlast toeneemt, scoren respondenten lager op het ervaren veiligheidsgevoel;
- Er lijkt geen consensus onder inwoners te zijn over wat jeugd wel en niet mag doen op straat, terwijl respondenten dit wel van belang achten. Meer dan een derde (38%) van de inwoners spreekt de jeugd en/of ouders niet aan op verkeerd gedrag.

5.6 HAULERWIJK - BETROKKEN PARTIJEN EN SAMENWERKING

Uit de netwerkanalyse blijkt dat alle partijen die direct bij de uitvoering van het project betrokken zijn in nauwe verbinding staan met elkaar, met Plaatselijk Belang in het midden. Via Plaatselijk belang en/of de dorpencoördinator zijn alle betrokken partijen voldoende op de hoogte van elkaars werkzaamheden.

Het is vanaf de start van Het betrokken dorp de bedoeling geweest om ook zoveel mogelijk andere partijen in het dorp bij het project te betrekken. Het is bekend dat heel veel partijen in Haulerwijk op de hoogte zijn van het project en dat dat direct of indirect heeft geleid tot veel reuring en activiteiten.

Het Plaatselijk Belang heeft de gemeente aangeboden een masterplan te maken waarin alle initiatieven uit het dorp in samenhang worden uitgewerkt. De gemeente heeft daar enthousiast op gereageerd en er is een notitie gemaakt. Een aantal partijen in Haulerwijk heeft samengewerkt aan (de uitvoering van) het masterplan. Plaatselijk Belang heeft een ronde langs allerlei partijen in Haulerwijk gemaakt om het masterplan inhoud te geven. Onderdelen zijn een multifunctionele accommodatie, ook voor sportverenigingen, verbetering van het dorpspark, de kwestie van jeugdoverlast bij de JOP, et cetera. Helaas heeft dit niet geleid tot het gewenste resultaat.[15]

5.7 DE RESULTATEN IN HAULERWIJK

5.7.1 DE INPUT EN THROUGHPUT IN HAULERWIJK[16]

Vanuit Het betrokken dorp zijn zoals gepland tientallen dialooggesprekken gevoerd met individuen en organisaties in Haulerwijk. Daarnaast zijn Young Leaders trainingen aangeboden aan jongeren. De jongerenwerkers van Scala Welzijn zijn getraind om de methodiek van Young Leaders opnieuw toe te kunnen passen en er is fenomenologisch onderzoek uitgevoerd.

Lopende het traject is nog meer ongeplande input en throughput geleverd. Een aantal initiatieven van onderop heeft cofinanciering ontvangen vanuit het project, de projectleiding heeft geadviseerd en een verbindende en stimulerende rol gespeeld bij initiatieven van onderop en het door de gemeente geplande dorpsgesprek is door de projectleiding uitgevoerd. Tevens is een aanvullende subsidie van 200.000 euro vanuit Maatschappelijke Diensttijd en een aantal externe fondsen toegevoegd aan het project.[17]

---

[15] https://www.omropfryslan.nl/nieuws/975537-geen-nieuw-multifunctioneel-centrum-haulerwijk-ongelooflijk-sneu-voor-het-dorp

[16] Een gedetailleerd overzicht van de input en throughput van de afzonderlijke projecten is opgenomen in de projectkaarten (zie bijlage 2).

[17] Deze gelden worden breder in de gemeente Ooststellingwerf besteed.

5.7.2 DE OUTPUT EN OUTCOME IN HAULERWIJK[18]

Er hebben in totaal 25 à 30 jongeren een certificaat gehaald als 'Young Leader' en drie jongerenwerkers van Scala hebben met succes het train de trainer programma afgerond. Eén van de activiteiten vanuit Young Leaders was een poolparty bij het zwembad de Haulewelle.[19] Jongeren die de Young Leaders training hebben gevolgd, hebben ook ondersteund bij de opening van het dorpspark met catering en oppimpen van de Jongeren Ontmoetings Plek.

Vanuit Plaatselijk Belang is een nieuwe activiteitencommissie (HAP) en een Jongerenorganisatie (JOH) ontstaan. Deze organisaties hebben geleid tot meer activiteiten in het dorp, zowel voor volwassenen als ook specifiek voor jongeren.

De dorpsgesprekken, de Young Leaders trainingen en de activiteiten in het dorp hebben geleid tot meer actieve vrijwilligers in het dorp, ook jongeren.

Het stadspark is opgeknapt, inclusief het klein dierenpark. Er is jaarlijks een buurtcamping en de Snikkerun is weer georganiseerd.

Volgens de wijkagent is het aantal overlastmeldingen met 70 à 80% afgenomen ten opzichte van 2018. Er is meer sociale cohesie in het dorp en meer begrip tussen jong en oud. Partijen weten elkaar beter te vinden en er is meer afstemming.

In de zomer van 2019 zijn straatinterviews afgenomen bij 270 inwoners van Haulerwijk. Met de dialooggesprekken en de straatinterviews zijn in totaal 470 inwoners gesproken, wat betekent dat ongeveer 15% van de inwoners van 15 jaar en ouder in Haulerwijk gesproken is. Uit een eerste analyse van de gesprekken blijkt dat:

- 90% trots is op Haulerwijk vanwege de goede sfeer en omgang tussen mensen, de gemoedelijkheid, gezelligheid, solidariteit en saamhorigheid, de voorzieningen, de natuur en de omgeving en rust;
- 76% verbetermogelijkheden ziet voor het aantal winkels, aantal voorzieningen (voor vrije tijd), aantal activiteiten voor de jeugd, aantal activiteiten en evenementen voor het dorp en de aanpak van jeugdoverlast;
- 26% bereid is om daar zelf een handje aan mee te helpen.

5.7.3 DE INTEGRALITEIT VAN DE AANPAK IN HAULERWIJK

Het betrokken dorp is bij uitstek gericht op sociale aspecten in het dorp. Het was niet de bedoeling om budget vanuit het betrokken dorp aan fysieke aspecten te besteden in Haulerwijk. Desondanks is er wel spinoff van het project zichtbaar in het dorp: het dorpspark en het klein dierenparkje zijn opgeknapt.

[18] Een gedetailleerd overzicht van de output en outcome van de afzonderlijke projecten is opgenomen in de projectkaarten (zie bijlage 2).

[19] zie bijvoorbeeld: https://nieuweooststellingwerver.nl/artikel/546149/jeugd-haulerwijk-leert-leefbaarheid-dorp-verbeteren.html

5.7.4 DE WERKWIJZE 'VAN ONDEROP' IN HAULERWIJK

Kenmerkend voor Het betrokken dorp is dat vooraf niet gestart is met heel duidelijk afgebakende kaders en opdrachten, maar dat gedurende het project bekeken is wat nodig is en wat uit het dorp aan initiatieven ontwikkeld wordt en daarop te anticiperen. Begin 2018 is gestart met dialooggesprekken in de wijk met inwoners en vertegenwoordigers van organisaties en verenigingen. Tijdens de dialooggesprekken waren drie vragen leidend: waar is men trots op, wat zou beter kunnen en wat is daarvoor nodig? Met de gesprekken is informatie opgehaald over wat er in het dorp speelt, en over de ideeën en initiatieven die inwoners hebben voor Haulerwijk.

Uit het HAP zijn dorpsgesprekken voortgevloeid waar zo'n 70 mensen op afkwamen. In de enquêtes die in de zomer van 2019 zijn uitgevoerd door Noorda en co is gevraagd of iemand iets wil doen. Mensen die hebben aangegeven best iets te willen doen (26%) zijn doorgegeven aan het Plaatselijk Belang. Door de dorpsgesprekken en de enquêtes is een hele nieuwe groep van actieve vrijwilligers ontstaan. Er stonden 8 of 9 plannen voor activiteiten op de agenda van 2020. Er is bijvoorbeeld een groep van jonge mannen tussen 25 en 30 die de Snikkeweek willen organiseren. En er is een groep die kinderactiviteiten wil gaan organiseren.

Sinds de start van Het betrokken dorp zijn in Haulerwijk heel wat initiatieven van onderop opgestart of doorgestart.

Podium bijna klaar

Snikkerun op zaterdag 21 juli

Foto 9. Screenshot van artikelen over initiatieven binnen Haulerwijk

5.7.5 LANGDURIGE PROJECTEN EN DE BORGING VAN DE RESULTATEN IN HAULERWIJK

Het betrokken dorp loopt nog tot en met 2020. Het is dan ook van belang om de opbrengsten van Het betrokken dorp te borgen. Zoals ook al geconstateerd in de voortgangsrapportage van 2018, is één van de uitgangspunten van Het betrokken dorp dat activiteiten altijd draagvlak hebben in het dorp en samen met de inwoners van het dorp opgestart worden, zodat borging automatisch onderdeel is van het project. In de ontwikkelingen tot nu toe is dat ook zichtbaar geworden.

Het HAP is onderdeel van het Plaatselijk Belang en het Plaatselijk Belang is nauw betrokken bij alles wat vanuit het Het betrokken dorp opgestart wordt. De dorpencoördinator is betrokken en daarmee is een ingang bij de gemeente Ooststellingwerf geborgd. De netwerkstructuur in het dorp biedt een goede basis voor duurzame resultaten.

Daarnaast worden nog aanvullende activiteiten uitgevoerd, gericht op borging: vanuit Het betrokken dorp zijn informele vrijwilligerstrainingen gegeven aan inwoners, om hen te versterken bij hun vrijwilligerswerk. Het betrokken dorp denkt momenteel ook mee bij het inrichten van het gebiedsgericht werken door de gemeente, bijvoorbeeld bij de versterking van de preventiekant van de jeugdzorg. Het gebiedsgericht werken zal na afronding van Het betrokken dorp doorontwikkelen.

Ook binnen activiteiten wordt gedacht aan borging: het structureel toevoegen van jeugdigen aan de groep vrijwilligers die de Sinterklaasintocht organiseert, is een voorbeeld van borging in een project. De jeugdigen maken volwaardig onderdeel uit van de groep.

6 BIJLAGEN

Bijlage 1: Geïnterviewde personen

Bijlage 2: Projectkaarten

Bijlage 3: Sociale netwerkanalyse

Bijlage 4: Straatinterviews – Noordwolde vertelt

Bijlage 5: Media-archief Haulerwijk